

5. Cisco. (2018). Rethinking teaching: How K-12 and higher education leaders can facilitate collaborative learning with technology. URL: [https://media.erepublic.com/document/CDE18\\_BRIEF\\_Cisco\\_V.PDF](https://media.erepublic.com/document/CDE18_BRIEF_Cisco_V.PDF) (дата звернення: 13.04.2026).

*Дубініна Наталія*

*здобувач другого рівня вищої освіти,*

*Житомирський державний університет імені Івана Франка*

*Науковий керівник: Прокопчук Н.Р., кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти*

## **ЗАСТОСУВАННЯ CLIL МЕТОДОЛОГІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ**

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах глобалізації, інтеграції України до європейського освітнього простору та стрімкого розвитку міжкультурної комунікації зростає роль англійської мови як засобу професійної взаємодії, академічної мобільності та доступу до світових інформаційних ресурсів. У системі профільної освіти це зумовлює потребу не лише у формуванні високого рівня іншомовної комунікативної компетентності, а й у впровадженні інноваційних методик навчання, здатних забезпечити органічну інтеграцію мовної та предметної підготовки. Однією з таких методик є CLIL (Content and Language Integrated Learning), що передбачає одночасне навчання предмету та іноземної мови, поєднуючи засвоєння навчального змісту з розвитком мовних навичок та мовленнєвих умінь. Застосування CLIL дозволяє учням старших класів профільної школи не тільки засвоювати академічні знання у різних предметних галузях, а й активно розвивати мовні навички через практичне застосування англійської мови в контексті конкретних дисциплін. Такий підхід сприяє формуванню міждисциплінарних компетентностей, стимулює критичне мислення, підвищує мотивацію до навчання та готує учнів до успішної участі у глобальному освітньому й професійному просторі [3].

Отже, *актуальність дослідження* зумовлена необхідністю модернізації підходів до навчання англійської мови у профільній школі, підвищення мотивації учнів старших класів, розвитку їхньої предметно-мовленнєвої компетентності та створення ефективних моделей інтегрованого навчання, що відповідають сучасним освітнім тенденціям і компетентнісному підходу.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Сучасні дослідження питання застосування CLIL охоплюють як теоретичні, так і практичні аспекти інтегрованого навчання. Приміром, Лисак Г. аналізує ефективність CLIL у європейському освітньому контексті для розвитку комунікативної компетентності та предметних знань; Захаревич М. розкриває основні особливості CLIL і його роль у формуванні міждисциплінарних та

міжкультурних компетентностей; Осадчук О. П., Калинюк Т. В. та Братиця Г. Г. досліджують синтез мовних і предметних навичок у старшій школі; Вовченко О. М., Гончарова Г. С. і Канівець З. М. експериментально підтверджують ефективність CLIL у навчальному процесі та проблеми адаптації матеріалів до української школи; Прокопчук Н. Р. досліджує методи активізації когнітивних і комунікативних умінь учнів; зарубіжні автори, як-от Ruiz Hidalgo D. та Ortega-Sánchez D., підкреслюють вплив CLIL на лінгвістичні й предметні результати навчання, а також відзначають потребу подальшого системного дослідження практичних моделей впровадження та підготовки педагогів.

Таким чином, **метою статті** є розгляд процесу впровадження CLIL-методології на уроках англійської мови у старших класах профільної школи.

**Виклад основного матеріалу.** Протягом останнього десятиліття дослідження у сфері CLIL значно активізувалися завдяки внеску фахівців із різних галузей: лінгвістів, педагогів, психологів, нейрофізіологів та інших. Окрім традиційної мети подвійного навчання, яка передбачає одночасне засвоєння мовних і предметних знань, зросла увага до вивчення навчальних стратегій та розвитку когнітивних здібностей учнів. Сьогодні багато європейських університетів пропонують спеціалізовані курси підготовки викладачів для роботи за методикою CLIL, а також розроблена європейська рамка кваліфікацій для фахівців, які вже застосовують цю методику у педагогічній практиці [1].

Методика CLIL вирізняється трьома основними особливостями. По-перше, засвоєння іноземної мови відбувається *інтегровано*, у процесі вивчення змісту інших дисциплін, таких як природничі науки, історія чи географія, що дозволяє учням опановувати мову через спеціально адаптовані предметні матеріали. По-друге, *CLIL розвивалася в різних соціально-мовних та політичних контекстах* і застосовується для будь-яких мов, вікових груп та рівнів освіти – від дошкільного й початкового навчання до вищої освіти та професійної підготовки. У цьому сенсі методика відповідає європейським освітнім цілям щодо розвитку багатомовності та мультикультуралізму, сприяє інтеграції, міжкультурному взаєморозумінню та мобільності. По-третє, підхід орієнтований на *формування широкого спектра компетентностей* – соціальних, культурних, когнітивних, мовленнєвих та академічних, що забезпечує одночасний прогрес у засвоєнні як предметного матеріалу, так і іноземної мови [5].

Однією з основних особливостей методики CLIL є її міждисциплінарний характер, який спирається на конструктивно-когнітивні психологічні підходи, інтеграцію різних предметних галузей та комбінування методів і стратегій для підвищення ефективності навчання. Такий підхід стимулює внутрішню мотивацію учнів, сприяє розвитку самостійності у визначенні навчальних цілей та формуванні власної самооцінки.

Як і зазначалось, методологія CLIL передбачає використання різноманітних підходів і технологій інтегрованого навчання, які сприяють

одночасному розвитку мовної, мовленнєвої та предметної компетентностей. До таких підходів належать не лише широке використання різноманітних міждисциплінарних кейс- та проектних технологій та завдань на уроках англійської мови, що потребують розвитку когнітивних, критичних та креативних вмінь учнів, а й організація організація мовних таборів, участь у програмах обміну учнями, реалізація місцевих та міжнародних проектів, проживання у сім'ях іншомовного середовища, а також вивчення одного або кількох предметів іноземною мовою.

У межах CLIL виділяють кілька **моделей мовного занурення**:

- *повне занурення* (full immersion) передбачає, що навчання всіх або більшості предметів відбувається іноземною мовою, наприклад, у класах філологічного профілю із викладанням переважної більшості циклів предметів (природничих наук або ж історико-правових дисциплін) англійською;

- *часткове занурення* (partial immersion) передбачає викладання одного або двох предметів іноземною мовою, наприклад, біології або географії, тоді як інші предмети викладаються рідною мовою;

- *двостороннє занурення* (dual immersion) включає навчання двома мовами для учнів різних мовних груп, наприклад, половина уроку англійською, половина – українською, що сприяє взаємному збагаченню мовних навичок;

- *подвійне занурення* (double immersion) поєднує елементи повного та двостороннього занурення, коли учні одночасно вивчають предмети іноземною мовою та взаємодіють із носіями різних мов у навчальному процесі [2].

Зважаючи на окреслене, методологію CLIL найчастіше розглядають як методичний підхід, що забезпечує формування лінгвістичних і комунікативних компетентностей іноземною мовою в єдиному навчальному контексті, одночасно сприяючи розвитку загальноосвітніх знань і умінь [4].

CLIL базується на принципі внутрішньої мотивації, коли учні залучаються до цікавих і значущих видів діяльності та активно використовують мову у процесі навчання. Мовні навички розвиваються у контексті виконання завдань і опанування навчального змісту, а не через пряме фокусування на мові. Такий «ненавмисний» підхід (*“Training in Disguise”*) до вивчення сприяє глибокому й тривалому засвоєнню знань та ефективно інтегрується в традиційні уроки іноземної мови, доповнюючи їх і збагачуючи навчальний процес.

Методика CLIL спирається на реалізацію принципу «4С», який включає чотири взаємопов'язані аспекти:

- *content* (зміст) передбачає опанування навчального матеріалу конкретної дисципліни, що охоплює набуття знань, умінь і навичок відповідно до навчальної програми;

- *communication* (комунікація) акцентує увагу на засвоєнні мовного матеріалу та його активному використанні через взаємодію іноземною мовою. Процес навчання передбачає активну участь учнів: знання формується у ході взаємодії між педагогом і учнями та між самими учнями, охоплюючи всі форми мовленнєвої діяльності – слухання, читання, говоріння і письмо;

- *cognition* (мислення) орієнтоване на розвиток високорівневих когнітивних навичок і ефективних стратегій навчання;

- *culture* (культура) спрямована на формування міжкультурної чутливості, здатності сприймати людей, явища та події через призму іншої культури, що є ключовим для успішної міжкультурної комунікації та адаптації у глобалізованому світі [2].

**Висновки.** Аналіз наукових джерел та сучасних практик застосування методики CLIL свідчить про її високу ефективність у формуванні лінгвістичних, комунікативних та предметних компетентностей учнів. Протягом останнього десятиліття дослідження у цій сфері значно активізувалися, що пов'язано з внеском фахівців із різних галузей – лінгвістів, педагогів, психологів, нейрофізіологів та інших. Окрім традиційної мети подвійного навчання, яка поєднує опанування іноземної мови та змісту предметів, увага науковців зосереджується на розвитку навчальних стратегій та когнітивних здібностей учнів, що підвищує ефективність навчального процесу та сприяє довготривалому засвоєнню знань.

Методика CLIL вирізняється інтегрованим підходом до навчання, міждисциплінарністю та орієнтацією на формування широкого спектра компетентностей – соціальних, культурних, когнітивних, мовленнєвих і академічних.

Отже, методика CLIL є ефективним інструментом інтегрованого навчання в профільній школі, що поєднує розвиток мовної та мовленнєвої компетентностей та предметних знань, сприяє формуванню мотивації, міжкультурної чутливості та когнітивних навичок учнів, відповідає сучасним освітнім тенденціям і може стати основою для подальшої оптимізації навчального процесу в умовах української школи.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Багатомовна Європа: тенденції у політиці і практиці мультилінгвізму в Європі : підручник. Київ: Ленвіт, 2012. 168 с.
2. Кравченко О.В. Особливості використання предметно-мовного навчання на уроках англійської мови у ЗЗСО: кваліф. роб. для здоб. ст. магістра. Маріупольський державний університет, Київ, 2023, 98 с.
3. Прокопчук Н. Р. Методи та прийоми впровадження CLIL-технології на уроках англійської мови у початковій школі. Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія. 2025. № 1. 2025. С. 126–133. ISSN 3041-2021.
4. Coyle, D. Content and Language Integrated Learning: Towards a Connected Research Agenda for CLIL Pedagogies. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism. Electronic resource, access mode: [https://www.researchgate.net/publication/232941955\\_Content\\_and\\_Language\\_Integrated\\_Learning\\_Towards\\_a\\_Connected\\_Research\\_Agenda\\_for\\_CLIL\\_Pedagogies](https://www.researchgate.net/publication/232941955_Content_and_Language_Integrated_Learning_Towards_a_Connected_Research_Agenda_for_CLIL_Pedagogies).
5. Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-Primary Education. Docplayer.net: website. Retrieved from <https://docplayer.net/21884649-Guidelinesfor-clil-implementation-in-primary-and-pre-primary-education.html>